

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 4

*Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
Європейський вектор розвитку”,
м. Київ, МАУП, 23 травня 2012 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора

Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видав-
О-72 ничий дім “Персонал”, 2010 —

Вип. 4 : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: Європейський вектор розвитку”, м. Київ, МАУП, 23 трав. 2012 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2013. — 162 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: Європейський вектор розвитку”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

Н. Н. Юсеф

А. В. Мельніченко

*Ефективність молодіжної політики
та її стратегія у соціально-
економічному та політичному
розвитку України* 101

Н. В. Головач

*Аналіз галузевого стандарту
вищої освіти спеціальності
“Управління персоналом
та економіка праці”* 108

Д. Є. Денисенко

*Вища освіта в Іспанії: зарубіжний
досвід та особливості* 114

Т. О. Костюк

*Забезпечення права на освіту
для національних меншин,
що проживають на території
України* 117

Магеррамзаде Алібала

Саттар огли

*Основні засоби протистояння
фінансовій кризі на національному
і міжнародному рівні* 120

О. М. Масловська

*Роль інтернет-ресурсів
у навчанні студентів
в умовах Болонської системи* 127

І. М. Николин

*Вплив соціально-психологічних
параметрів професійної групи
на становлення особистості
в процесі професійного
навчання* 131

В. В. Баєв

*Формування професійних
компетенцій з менеджменту
якості при підготовці
менеджерів туристичної
індустрії* 137

Л. М. Берестецька

*Тренінгові технології
у бізнес-освіті* 142

Ю. К. Корсак

*Есхатологічний імператив
у модернізації освіти* 145

Павічевіч Крсто

*Особливості проектування
web-орієнтованих педагогічних
програмних засобів для підтримки
практичної діяльності студентів-
математиків* 152

Л. В. Старих

*Інтеграція української вищої освіти
у європейський та світовий
освітній простір* 157

Н. Н. ЮСЕФ

канд. техн. наук, проф.

А. В. МЕЛЬНІЧЕНКО

магістрантка

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ЕФЕКТИВНІСТЬ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ СТРАТЕГІЯ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ТА ПОЛІТИЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 4, 2013, 101–107

Сучасна ситуація в державі й суспільстві вимагає негайних заходів, спрямованих на формування стратегії соціально-економічного, політичного й культурного розвитку України, що припускає послідовну реалізацію заходів довгострокового характеру, спрямованих на подальше вдосконалювання держави, підвищення рівня життя його населення. Це вимагає формування базових умов, які дозволять планомірно підготовляти основу для кожного наступного етапу перетворень. За досить короткий історичний період світ зазнав докорінних змін. Вони торкнулися не лише політичних та економічних аспектів у розвитку держав — вони багато в чому змінили закони розвитку суспільства. Сьогодні трансформуються моделі міжнародних відносин, підходи до вирішення внутрішньополітичних завдань і досягнення економічного успіху. Змінюється світогляд і мотивація поведінки як окремих людей, так і цілих суспільств. Ці процеси

вже істотно вплинули на взаємини поколінь; на умови входження в суспільство нових поколінь; у міру значущості молоді й нових поколінь для розвитку держави і суспільства.

Досвід останніх десятиліть переконливо свідчить, що політичних і економічних успіхів сягають саме ті держави, які приділяють підвищену увагу молоді, що стійкий розвиток демонструють саме ті суспільства, які переглянули систему традиційних поглядів на нові покоління, на систему взаємин між поколіннями і на їх значення для політичного та соціально-економічного розвитку. Саме тому в новому тисячолітті стратегічні переваги будуть у тих держав і суспільств, які навчатися ефективно використовувати людський потенціал, і в першу чергу той інноваційний потенціал розвитку, носієм якого є молодь.

Україна традиційно є в центрі глобальних та регіональних політичних і економічних процесів. Завдання забезпечення її поступального,

стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної й адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможності у всіх сферах. Розвиток демократичної держави з сучасною соціально спрямованою економікою буде ефективнішим лише за активної участі молоді. Творчий потенціал і соціальний ресурс молоді є одним із найважливіших основ модернізації суспільства. В умовах нових світових впливів (дружньої до молоді держави) назріла гостра необхідність посиленої уваги до молоді з боку держави, розробки системного, ретельно вивіреного, науково обґрунтованого і довготермінового плану дій, результати якого стануть відчутні в близькій перспективі.

Талановиті особистості, безсумнівно, народжуються у всіх соціальних класах. Якщо не існує бар'єрів для соціального досягнення, можна очікувати велику соціальну мобільність, коли деякі особистості швидко піднімаються і отримують високі статуси, інші ж опускаються на більш низькі. Людська історія складається не тільки з індивідуальних переміщень, але також із руху великих соціальних груп. Але між шарами суспільства і класами існують бар'єри, які заважають вільному переходу індивідів з однієї статусної групи в іншу. Усі соціальні переміщення особистості чи соціальної групи науковці включають у процес мобільності. Відповідно до визначення П. Сорокіна, "під соціальною мобільністю розуміється будь-який перехід індивіда, або соціального об'єкта, або цінності, створеної або модифікованої завдяки діяльності,

від однієї соціальної позиції до іншої" [4].

Існує два типи соціальної мобільності: горизонтальна і вертикальна. Вертикальна мобільність є найбільш важливим процесом, що представляє собою сукупність взаємодій, які сприяють переходу індивіда або соціального об'єкта з одного соціального шару в інший. Сюди входить, наприклад, службове підвищення (професійна вертикальна мобільність), істотне поліпшення добробуту (економічна вертикальна мобільність) або перехід у більш високий соціальний шар, на інший рівень влади (політична вертикальна мобільність).

Суспільство може піднімати статус одних індивідів і знижувати статус інших. І це зрозуміло: одні індивіди, що володіють талантом, енергією, молодістю, повинні витіснити з вищих статусів інших індивідів, що не володіють цими якостями. Залежно від цього розрізняють висхідну і спадну соціальні мобільності; або соціальний підйом, або соціальне падіння. Висхідні течії професійної, економічної і політичної мобільності існують у двох основних формах: як індивідуальний підйом, або інфільтрація індивідів із нижчого шару у вищий, і як створення нових груп індивідів із включенням груп у вищий шар поруч з існуючими групами цього шару або замість них. Аналогічно спадна мобільність існує у формі як виштовхування окремих індивідів із високих соціальних статусів на більш низькі, так і зниження соціальних статусів цілої групи. Прикладом другої форми спадної мобільності може служити

падіння соціального статусу професійної групи інженерів, яка колись займала досить високі позиції в нашому суспільстві, або зниження статусу політичної партії, яка втрачає реальну владу.

Для того щоб повністю змінити соціальний статус, у індивідів часто виникає проблема входження в нову субкультуру групи з більш високим статусом, а також пов'язана з цим проблема взаємодій з представниками нового соціального середовища. Тому для подолання культурного бар'єра і бар'єра спілкування індивіди в процесі соціальної мобільності вдаються до каналів соціальної циркуляції.

Горизонтальна мобільність передбачає перехід індивіда з однієї соціальної групи в іншу, розташовану на одному і тому ж рівні. Прикладами служать переміщення з православної в католицьку релігійну групу, з одного громадянства в інше, з однієї сім'ї (батьківської) в іншу (свою власну, знову утворену), з однієї професії в іншу. Подібні рухи відбуваються без помітної зміни соціального становища у вертикальному напрямі. Горизонтальна мобільність передбачає зміну людиною протягом свого життя одного статусу на інший, що є приблизно еквівалентним. У свою чергу, як одна з найважливіших умов, є забезпечення відтворення інтелектуального й трудового потенціалу суспільства. Перспективи збереження й нагромадження такого потенціалу нерозривно пов'язані зі здійсненням комплексу заходів з освіти й виховання молоді. В Україні близько 11 млн юнаків і дівчат, із них понад 1,5 млн — студенти вузів I–IV

рівнів акредитації і, насамперед, молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України.

При визначенні загальнонаціональних пріоритетів мають бути враховані інтереси молоді. Вона повинна стати активним учасником вирішення завдань, що стоять перед державою і суспільством. Необхідно на державному рівні створювати умови для самореалізації молоді й включення її в процеси розвитку України. Це розширить соціальну базу перетворень, забезпечить соціальне, культурне і економічне відтворення і розвиток країни.

Молодіжна політика (МП) — складова частина соціально-економічної політики, що відбиває ставлення органів державної влади до проблем молоді, визначає правові, економічні, організаційні основи становлення й розвитку молодих громадян, сприяє найбільш повній реалізації їх здібностей в інтересах суспільства й держави, розвитку молодіжних рухів та ініціатив. Її внутрішні закони, система побудови та механізми сталого розвитку поки що не мають єдиних стандартів і традицій. Молодіжна політика здійснюється з урахуванням важливості залучення молодих людей до її формулювання, реалізації та розвитку. Молодіжна політика України є складовою державної політики в сфері соціально-економічного, культурного й національного розвитку України і являє собою ці-

лісну систему заходів правового, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, наукового, інформаційного, кадрового характеру, спрямованих на створення необхідних умов для свідомого вибору молодими громадянами свого життєвого шляху, для відповідальної участі у процесі розвитку України. Молодіжна політика України є системною діяльністю держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах, і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України. Вона поширюється на громадян України віком від 14 до 35 років, незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять, і здійснюється через органи державної виконавчої влади, установи, соціальні інститути та об'єднання молодих громадян [2].

Для українських органів державної влади у здійсненні молодіжної політики найголовнішими напрямками діяльності є:

- забезпечення правової й соціальної захищеності молоді;
- надання молодому громадянину (громадянці) гарантованого державою мінімуму соціальних послуг із навчання, виховання, духовного й фі-

зичного розвитку, охорони здоров'я, професійної підготовки й працевлаштування;

- забезпечення збалансованого сполучення державних, суспільних інтересів та прав особистості у формуванні й реалізації національної молодіжної політики;
- пріоритет суспільних ініціатив стосовно аналогічної діяльності державних органів та установ при фінансуванні заходів і програм, що стосуються молоді;
- залучення молодих громадян до особистої участі у формуванні й реалізації програм, що стосуються молоді, суспільства та держави.

Відповідно, молодіжна політика України є одним із напрямів діяльності держави, націленим на створення правових, економічних і організаційних умов та гарантій для самореалізації особистості молоді людини й розвитку молодіжних об'єднань, рухів та ініціатив, на формування у молодих громадян патріотизму й поваги до історії та культури свого народу і дотримання прав людини. Варто урахувати, що досягнення молодими людьми економічної самостійності, реалізація їх творчого потенціалу, розвиток підприємницької активності, формування в них світогляду громадянина-патріота, творця майбутнього своєї країни багато в чому обумовлено наявністю підтримки й проведенням активної політики з боку держави й місцевої влади [1].

Модель державної молодіжної політики, що формувалася протягом

останнього десятиліття, сьогодні не відповідає масштабу завдань і викликів, що постають перед державою і суспільством. Мозаїчність, що полягає у підходах до формування законодавчої бази, фінансування, створення структур органів по роботі з молоддю, визначенні їх повноважень, відсутність чіткої внутрішньої організації знижують ефективність державної молодіжної політики, позбавляють її комплексності й системності. Програму дій держави і суспільства в цій сфері, механізми вирішення зазначених завдань й покликана визначити сучасна молодіжна політика.

Молодіжну політику слід розглядати як один із провідних чинників вирішення стратегічних завдань у сфері забезпечення конкурентоспроможності і національної безпеки України, становлення громадянського суспільства, забезпечення гідних умов життя громадян. У свою чергу, державна молодіжна політика повинна бути спрямована до молоді як до базового стратегічного ресурсу держави і суспільства, суб'єкта соціальної та економічної політики. Це, насамперед, означає підвищення ступеня уваги до проблем молоді, принципову зміну ставлення до неї на всіх рівнях влади, а також оптимізацію системи реалізації молодіжної політики України. Необхідно відмовитися від підходу до молодіжної політики як до засобу, спрямованого переважно на створення привілейованих умов для молоді в порівнянні з іншими соціальними групами і суспільством у цілому. Молодіжна політика України має формуватися із урахуванням

специфічних інтересів молоді, на відмові від патерналізму. Водночас, основою повинні стати соціальне партнерство, стимулювання активності молоді в різних сферах, створення ефективних механізмів участі держави в процесах соціалізації. Всебічний та гармонійний розвиток молоді можливий за умови дотримання єдності та взаємодії таких його основних складових, як освіта, патріотичне виховання, фізичне виховання та спорт, культура та дозвілля, формування здорового способу життя, участь у громадському житті.

Конституція України та українське законодавство гарантують права громадян на отримання соціальних благ незалежно від національності, статі, соціального походження та майнового стану, віросповідання, місця проживання та стану здоров'я. Держава забезпечує молодому поколінню необхідний мінімум соціальних послуг для самостійного розвитку та життєвого старту в навчанні, отриманні професії, роботі, реалізації інтересів та здібностей, а також створює систему стимулів для тих молодих людей, що проявляють громадську активність, досягають успіхів у різноманітних сферах суспільного життя.

Доступ молоді до отримання соціальних благ забезпечується суспільством через мережу соціальних інституцій для задоволення потреб кожної молодої людини відповідно до її інтересів та здібностей. Такий доступ є комплексним поняттям, що, з одного боку, передбачає обов'язок держави та суспільства у наданні широкого спектру послуг для моло-

ді, а з іншого — активну позицію молодих людей у їх свідомому виборі та використанні пропонувананих прав, благ та гарантій. Найважливішими для молоді є доступ до якісної освіти, медичних послуг, робочих місць, інформації, спорту та дозвілля. Освіта є базою для розвитку кожної особистості, запорукою успішного майбутнього України, її конкурентоздатності на світовій арені. Вона є інструментом для отримання молододією людиною професії та кваліфікацій для виходу на ринки праці, формування загальнокультурного рівня, передачі національної спадщини. Актуальним завданням є забезпечення рівного доступу молоді до якісної освіти протягом життя для саморозвитку, самореалізації та успішної інтеграції у громадянське суспільство.

Головними завданнями національної молодіжної політики є:

- вивчення становища молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян, діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді;
- допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їх творчих можливостей та ініціатив, широке залучення юнаків і дівчат до активної участі у національно-культурному відродженні українського народу, формуванні його свідомості, розвитку традицій та національно-етнічних особливостей;

- залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України;
- надання державою кожній молодій людині соціальних послуг з навчання, виховання, духовного і фізичного розвитку, професійної підготовки;
- координація зусиль усіх організацій та соціальних інститутів, що працюють з молоддю [5].

Життєво важливими пріоритетами молодіжної політики України повинні стати:

- розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, поліпшення умов і створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки та перепідготовки;
- формування у молоді почуття національної гордості, патріотизму, готовності захищати суверенітет України;
- забезпечення зайнятості молоді, її правового захисту урахуванням економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства;
- створення умов для оволодіння духовними і культурними цінностями українського народу та для безпосередньої участі молодих людей у їх відродженні й розвитку, в охороні, відтворенні навколишнього природного середовища;
- охорона здоров'я молоді, формування у неї глибокої потреби духовного і фізичного розвитку; вжиття інших заходів, які забезпечують здоровий генофонд народу України [3].

Зробити молодіжну політику ефективною, адекватною сучасним вимогам, такою, що враховує особливості сучасної держави, суспільства і молоді, наповнити її новими змістом і вмістом — першочергове завдання влади. При цьому у держави є реальна можливість зайняти в цій сфері позицію лідера, забезпечивши собі тим самим передові позиції в глобальному розвитку.

Молодіжна політика України повинна реалізовуватися на всіх рівнях державної влади. Вона ґрунтується на визнанні за молоддю всієї повноти соціально-економічних, політичних, особистих прав та свобод, закріплених Конституцією України й іншими правовими та нормативно-правовими актами, що чинні на території України й муніципальних утворень.

Література

1. Закон України “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2001. — № 42. — ст. 213.
2. *Сучасна молодіжна політика і соціальна робота в Україні* / За ред. В. І. Якименко. — К., 2001.
3. *Шуст Н. Б.* Інноваційна діяльність молоді: сутність, структура, функції. — Вінниця: Вид-во Вінниц. мед. ун-ту, 2000. — С. 16.
4. *Соціологія молоді: учеб.* / Под ред. В. Т. Лисовского. — СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1996. — С. 41.
5. Декларація “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” / Закон України від 15 грудня 1992 р. // Діти, молодь і закон: Зб. док. — К.: Академпрес, 1994. — Ч. 1. — С. 43–45.
6. *Український центр політичного менеджменту* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.politik.org.ua